

Tämä asiakirja sisältää tietoja, joita asiakkaalle on annettava sijoituspalveluita koskevien säännösten, viranomaismääräysten ja ohjeiden perusteella. Tarkemmat palvelu- ja tuotekohtaiset ehdot ovat sijoituspalvelua ja tuotteita koskeissa sopimuksissa ja ehdoissa.

Tiedotteen tiedot annetaan Suomen lainsäädännön mukaisina ja sopimuksiin sovelletaan Suomen lakia. Tämä asiakirja on saatavilla pankin verkkosivuilla www.s-pankki.fi ja FIM Varainhoito Oy:n verkkosivuilla www.fim.com.

1 TIETOA S-PANKKI-KONSERNISTA

1.1 Palveluntarjoaja

S-Pankki Oyj:n (jäljempänä "S-Pankki", "Pankki" tai "S-Pankki Oyj") omistavat seuraavilla omistuosuuksilla SOK 37,5 %, S-ryhmään kuuluvat alueosuuskaupat 37,5 %, LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö 10 %, LähiTapiolan alueyhtiöt 13,5 % ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo 1,5 %. S-Pankilla on luottolaitostoinnasta annetun lain mukainen Finanssivalvonnan myöntämä talletuspankin toimilupa ja vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa. Toimilupansa puitteissa S-Pankki tarjoaa lisäksi sijoituspalvelulain mukaisia sijoituspalveluita.

S-Pankki Oyj omistaa 100 % FIM Varainhoito Oy:stä (jäljempänä "FIM Varainhoito" tai "FIM Varainhoito Oy"). FIM Varainhoito Oy:llä on sijoitusrahastolain mukainen Finanssivalvonnan myöntämä rahastoyhtiön toimilupa. Toimilupansa puitteissa FIM Varainhoito Oy harjoittaa sijoitusrahastolaissa tarkoitettua rahastotoimintaa ja varainhoitopalvelua sekä toimii vaihtoehtorahastojen hoitajana.

S-Pankin yhteystiedot:

S-Pankki Oyj, PL 77, 00088 S-RYHMÄ.

Käyntiosoite: Fleminginkatu 34, 00510 Helsinki

Y-tunnus: 2557308-3, kotipaikka Helsinki

FIM Varainhoito Oy:n yhteystiedot:

FIM Varainhoito Oy, Mikonkatu 9, 00100 Helsinki

Y-tunnus: 0979133-9, kotipaikka Helsinki.

1.2 Tarjottavat palvelut

S-Pankki tarjoaa asiakkaan rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen vastaanottamista, välittämistä ja toteuttamista sekä sijoitusneuvontaa. S-Pankki-konserniin kuuluva FIM Varainhoito Oy tarjoaa omaisuudenhoitopalveluita ja sijoitusneuvontaa. S-Pankki tarjoaa sijoituspalveluiden ohella oheispalveluita.

Pankin/FIM Varainhoidon tarjoama sijoitusneuvonta ei ole sääntelyn tarkoittamaa riippumatonta sijoitusneuvontaa ja annettavat sijoitusneuvotukset voivat painottua S-Pankki Oyj:n ja sen tytäryhtiön FIM Varainhoito Oy:n tarjoamiin ja liikkeeseen laskemiin rahoitusvälineisiin.

Ennen ei-riippumattoman sijoitusneuvonnan tai omaisuudenhoitopalvelun tarjoamista Pankki/FIM Varainhoito kysyy lain ja viranomaismääräysten mukaisesti tietoja asiakkaan sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä, sijoitustavoitteista, mukaan luettuna asiakkaan riskiraja sekä taloudellisesta asemasta, mukaan luettuna tappionsietokyky. Pankki/FIM Varainhoito arvioi asiakkaan antamien tietojen perusteella, vastaako suositeltu liiketoimi asiakkaan sijoitustavoitteita, pystyykö asiakas taloudellisesti kantamaan sijoitustavoitteen mukaiset sijoitusriskit ja onko asiakkaalla riittävä sijoituskokemus ja tietämys liiketoimeen liittyvien riskien ymmärtämiseksi.

Pankki/FIM Varainhoito antaa sijoitusneuvonnan yhteydessä asiakkaalle soveltuvuuslausunnon, joka sisältää yhteenvedon annetusta neuvonnasta ja jossa kerrotaan, miten sijoitusneuvo täyttää asiakkaan tavoitteet ja henkilökohtaiset olosuhteet suositellun sijoitusajan kannalta, sekä asiakkaan tietämyksestä ja kokemuksesta ja suhtautumisesta riskeihin ja tapion mahdollisuuteen.

Toimeksiantojen toteuttamisen ja välittämisen yhteydessä Pankki arvioi, onko asiakkaalla riittävä sijoituskokemus ja -tietämys rahoitusvälineeseen tai palveluun liittyvien riskien ymmärtämiseksi. Jos asiakas ei anna riittäviä tietoja tai Pankki katsoo, ettei rahoitusväline tai palvelu ole asiakkaalle asianmukainen, Pankki ilmoittaa tästä asiakkaalle ja varoittaa liiketoimeen sisältyvästä riskistä.

Kun on kyseessä asiakkaan aloitteesta tapahtuva toimeksiantojen toteuttaminen tai välittäminen lainsäädännön mukaisilla ns. yksinkertaisilla rahoitusvälineillä, Pankki ei arvioi rahoitusvälineen tai palvelun asianmukaisuutta asiakkaalle, eikä myöskään sitä, onko asiakkaalla riittävät tiedot ja kokemus ymmärtää kaikki rahoitusvälineeseen liittyvät riskit.

1.3 Asiointikieliet

Palvelupisteestä ja sijoituspalvelusta riippuen asiakaspalvelu ja sopimusehdot ovat saatavilla suomen ja/tai ruotsin kielellä.

1.4 Yhteydenpito

Asiakas voi antaa rahoitusvälineitä koskevan toimeksianton S-Pankkiin/FIM Varainhoitoon suullisesti, kirjallisesti, puhelimitse tai sähköisesti verkkopalvelun kautta taikka muulla asiakkaan kanssa erikseen sovitulla tavalla.

Palvelua koskevat raportit, raporttien toimitusväli ja -ajankohta sekä palvelua koskevien ilmoitusten, tiedonantojen ja asiakasraporttien toimitustapa sovitaan sijoituspalvelua koskevassa sopimuksessa.

Asiakas on tietoinen, että sähköisen viestintävälineen, kuten sähköpostin, käyttämiseen viestintävälineenä liittyy erityisiä riskejä muun muassa sen vuoksi, että viesti ei mahdollisesti saavu perille, viesti saattaa joutua ulkopuolisen tietoon tai ulkopuolinen saattaa muunnella viestin sisältöä. Pankilla on oikeus luottaa sähköisen viestintävälineen kautta saamansa toimeksianton aitouteen ja oikeellisuuteen.

1.5 Valvova viranomainen

Palvelun tarjoajan toimintaa valvova viranomainen on Finanssivalvonta, Snellmaninkatu 6, PL 103, 00101 Helsinki, puhelin: 09 183 51, sähköposti: kirjaamo@finanssivalvonta.fi.

2 ASIAKKAAN LUOKITTELU

Sijoituspalvelulain mukaan sijoituspalvelun tarjoajan on ilmoitettava asiakkaalle tämän luokittelusta ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi, ammattimaiseksi asiakkaaksi tai hyväksyttäväksi vastapuoleksi. Luokittelu tapahtuu suoraan lain nojalla ja laki sisältää yksityiskohtaiset määräykset luokitteluun vaikuttavista tekijöistä. Asiakkaan luokittelulla on vaikutusta sijoittajansuojan laajuuteen sekä sovellettavaksi tuleviin menettelytapasääntöihin.

Ammattimaista asiakasta eivät koske kaikki sijoittajansuojaan liittyvät menettelytapasäännökset eikä hänellä ole oikeutta Sijoittajien korvausrahastosta mahdollisesti maksettaviin korvauksiin.

Ei-ammattimaiset asiakkaat puolestaan ovat Sijoittajien korvausrahaston suojan piirissä. Sijoitussidon-

naiset vakuutukset tai sijoitusrahastotoiminta eivät kuulu suojan piiriin. Pankki luokittelee asiakkaansa pääsääntöisesti ei-ammattimaisiksi asiakkaiksi.

Asiakkaalla on lain mukaan oikeus pyytää kirjallisesti palveluntarjoajan tekemän asiakasluokittelun muuttamista. Pankki/FIM Varainhoito harkitsee tapauskohtaisesti luokittelun muuttamisen edellytyksiä ja sitä, hyväksyykö se asiakkaan hakemuksen.

3 TIETOA ASIAKASVAROISTA JA NIIDEN SÄILYTTÄMISESTÄ

S-Pankki Oyj on talletuspankki, mutta se ei tarjoa yleisölle arvopapereiden säilytyspalveluita syyskuun 2020 jälkeen. FIM Varainhoito Oy säilyttää rahasto-osuusrekisterissään hallinnoimiensa sijoitusrahastojen ja erikoissijoitusrahastojen rahasto-osuudet ja se voi säilyttää myös muiden rahastoyhtiöiden ja vaihtoehtorahastojen hoitajien hallinnoimien rahastojen osuuksia. FIM Varainhoidon omaisuudenhoito-asiakkaiden muu omaisuudenhoitoon piirissä oleva varallisuus säilytetään Nordea Bank Oyj:ssä.

S-Pankki ja FIM Varainhoito erottavat omat varansa ja asiakasvarat toisistaan kaikissa toiminnoissaan lainsäädännössä sekä Finanssivalvonnan antamissa määräyksissä ja ohjeissa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti.

Asiakkaan varat ovat lisäksi erotettavissa koska tahansa muiden asiakkaiden varoista. Asiakkaiden varoja ja niiden muutoksia voidaan siis luotettavasti seurata kunkin asiakkaan osalta erikseen sekä kokonaisuutena.

3.1 Asiakkaiden käteisvarat

3.1.1 Talletukset

S-Pankilla on Suomessa toimiluvan saaneena talletuspankkina oikeus vastaanottaa asiakkailta talletuksia hallinnoimilleen pankkitalleille. Asiakkaiden tekemät talletukset ovat asiakkaiden saatavia pankilta.

3.2 Asiakkaiden arvopaperiomistukset

3.2.1 Kotimaiset arvo-osuudet

S-Pankki toimii Euroclear Finland Oy:n tilinhoitajana syyskuuhun 2020 asti. Suomalaisen asiakkaan kotimaiset arvo-osuusmuotoiset arvopaperit säilytetään aina asiakkaan nimissä olevalla arvo-osuustilillä. Asiakas on laissa arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä laissa arvo-osuustilistä selvitettyllä tavalla oikeudellisessa suhteessa tilinhoitajaan.

Mikäli pankki joutuisi taloudellisiin vaikeuksiin, ei asialla ole merkitystä asiakkaan arvo-osuusmuodossa olevien omistusten suhteeseen. Arvo-osuustilit ovat täysin erilliset pankin taseesta.

3.2.2 Kotimaiset rahasto-osuudet

FIM Varainhoito Oy:n hallinnoimien sijoitusrahastojen varat, kuten kaikkien muidenkin kotimaisten rahastoyhtiöiden rahastojen varat, ovat asiakkaan eivätkä yhtiön varallisuutta. Koska sijoitusrahasto on rahastoyhtiöstä erillinen itsenäinen varallisuuskokonaisuus, ei rahastojen hallinnoivan yhtiön taloudellinen tilanne vaikuta rahastojen omistuksiin tai arvoon. FIM Varainhoito Oy:n hallinnoimien sijoitus- ja erikoissijoitusrahastojen säilytysyhteisönä toimii Skandinaviska Enskilda Banken, AB (publ), Helsingin sivukonttori.

3.2.3 Ulkomaiset rahoitusvälineet

Asiakkaan ulkomaisia rahoitusvälineitä säilytetään pankin valitsemien koti- tai ulkomaisen palveluntarjoajan hallussa (jäljempänä "alisäilyttäjä") paikallisen

lainsäädännön määräyksiä ja markkinatapa noudataen. S-Pankki ei tarjoa yleisölle säilytyspalvelua enää syyskuun 2020 jälkeen.

Alisäilyttäjän hallussa oleviin tileihin sovelletaan paikallista lainsäädäntöä. Ulkomaisiin rahoitusvälineisiin liittyvät asiakkaan oikeudet voivat siksi olla erilaiset kuin kotimaisiin rahoitusvälineisiin liittyvät oikeudet mm. kaupan selvityksen, tilikirjausten ja sijoittajansuojan osalta.

Ulkomaisia arvopapereita ei yleensä rekisteröidä asiakkaan nimiin, vaan ne rekisteröidään pankin tai alisäilyttäjän asiakasvaratille. Jos tämä ei ole jollain markkinalla lainsäädännön tai markkinakäytännön mukaan mahdollista, arvopaperit rekisteröidään pankin tai alisäilyttäjän nimiin. Tällöin mahdollisessa konkurssitilanteessa tai muussa vastaavassa maksukyvttömyystilanteessa asiakkaan arvopaperit eivät välttämättä ole eroteltavissa pankin tai sen valitsemien alisäilyttäjän varoista. Asiakkaan omistamat ulkomaiset arvopaperit on eritelty pankin säilytyskirjanpitojärjestelmässä asiakkaan omaisuuteen kuuluvaksi.

Alisäilyttäjällä tai ulkomaisella arvopaperikeskuksella voi olla asiakkaan arvopapereihin tai rahavaroihin kohdistuva vakuus- tai kuittausoikeus. Vakuus- tai kuittausoikeus kohdistuu tällöin kaikkiin tilillä oleviin arvopapereihin tai rahavaroihin. Yhteistilillä säilytettävien arvopapereiden osalta asiakkaan arvopaperit voivat olla vakuus- tai kuittausoikeuden kohteena myös muiden kuin asiakkaan veloitteiden perusteella.

4 TIETOA SIOITTAJAIN KORVAUSRAHASTOSTA JA TALLETUSUOJAJÄRJESTELMÄSTÄ

Sijoittajien korvausrahaston tehtävänä on turvata sijoittajan saamiset, jos korvausrahastoon kuuluva sijoituspalvelun tarjoaja ei pysty maksamaan sijoittajan saamia sopimuksen mukaisesti.

Käytännössä Sijoittajien korvausrahastosta voidaan maksaa sijoittajille korvauksia lähinnä tilanteissa, jossa yritys on maksukyvvytön, eikä ole palauttanut suojan piiriin kuuluvan sijoittajan varoja sopimuksen mukaisesti. Rahastosta korvataan sijoittajalle 90 prosenttia hänen saatavastaan, kuitenkin enintään 20 000 euroa. Asiakas vastaa omien sijoitus päätösten seurauksista. Rahasto ei korvaa esimerkiksi osakekurssien laskusta johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten sijoittajien saamia.

Sijoittajien korvausrahaston on maksettava sijoittajan saamiset ilman aiheetonta viivytystä viimeistään kolmen kuukauden kuluttua Finanssivalvonnan päätöksestä.

S-Pankki ja FIM Varainhoito ovat tarjoamiensa sijoituspalvelujen osalta Sijoittajien korvausrahaston jäseniä. Lisätietoja Sijoittajien korvausrahastosta löytyy verkkosivuilta www.sijoittajienkorvausrahasto.fi. Asiakkaan saatavat ovat joko talletussuojan tai sijoittajien korvausrahastosuojan piirissä. Samoilta varoilla ei ole kaksinkertaista suojaa.

Suomessa toimiluvan saaneiden talletuspankkien on kuuluttava talletussuojarahastoon, jonka tehtävänä on tallettajien saamisen turvaaminen yksittäisen pankin joutuessa maksukyvttömäksi. S-Pankki Oy:n asiakkaan tilillä olevat ja niille kertynyt korko kuuluvat talletussuojan piiriin. Talletussuoja on henkilökohtainen ja pankkikohtainen ja koskee erikseen jokaista talletustiliin yhteisomistajaa. Jos tallettajalla on varoja yhteisomistuksessa olevalla tilillä, jaetaan tilin saldo yhteisomistajien kesken tasan ja talle-

tussuojaa annetaan kunkin tilinomistajan omalle osuudelle erikseen. Suojan piiriin kuuluvat yksityishenkilöt, yritykset, yhdistykset ja säätiöt.

Jos S-Pankki joutuksii konkurssiin tai ajautuisi muuten maksukyvttömyystilaan eikä pystyisi maksamaan tallettajien saatavia, korvataan tallettajan S-Pankissa olevat saatavat 100 000 euroon asti talletussuojarahastosta. Tilille talletettujen varojen suojasta vastaa Rahoitusvakuusvirasto, puh: 02955 30008, talletussuoja@rahoitusvakuusvirasto.fi.

Talletussuojarahastosta on maksettava korvaus tallettajille pääsääntöisesti 20 työpäivän kuluessa siitä, kun Rahoitusvakuusvirasto on päättänyt rahaston maksuvelvollisuuden alkamisesta. Korvaus maksetaan tilisiirtona eurossa. Lisätietoja talletussuojasta löytyy verkkosivuilta rvv.fi/talletussuoja.

5 PUHELUIDEN JA SÄHKÖISEN VIESTINNÄN TALLENTAMINEN

Pankilla/FIM Varainhoidolla on oikeus tallentaa toimintaansa liittyvät asiakkaan kanssa käytävät puhelinkeskustelut ja sähköiset viestit. Sähköisellä viestinnällä tarkoitetaan käytetystä välineestä ja tekniikasta riippumatta kaikkea mahdollista sähköistä kommunikaatiota, joka liittyy tai jonka tarkoitus liittyy toteutettuihin liiketoimiin tai sijoituspalvelujen tarjoamiseen toimeksiantojen vastaanottamisen, välittämisen ja toteuttamisen yhteydessä riippumatta myöskään siitä, johtaako tällainen viestintä liiketoimien toteuttamiseen tai sijoituspalvelun tarjoamiseen. Pankilla/FIM Varainhoidolla on oikeus käyttää puhelu- ja viestitallenteita kulloinkin voimassa olevan sääntelyn mukaisesti toimeksiannon todentamiseen, asiakaspalvelun kehittämiseen, riskienhallintaan sekä todisteina toimeksiannossa mahdollisesti ilmenevien erimielisyyksien ratkaisemisessa ja muihin ilmoittamiinsa käyttötarkoituksiin.

Asiakkaalla on oikeus pyytää kopiota hänen kanssaan käytyjen keskustelujen ja viestien tallenteista viiden vuoden ajan tallenteen tekemisestä. Pankin/FIM Varainhoidon on luovutettava tallenteet toimivaltaisille viranomaisille niiden pyynnöstä. Lisätietoja henkilötietojen käyttämisestä löytyy S-Pankin/FIM:in tietosuojaselosteesta verkkosivuilta www.s-pankki.fi ja www.fim.com.

6 ETURISTIRIITOJEN HALLINTA

S-Pankilla/FIM Varainhoidolla on toimintaperiaatteet eturistiriitojen välttämiseksi ja hallitsemiseksi sijoituspalveluita ja -tuotteita tarjottaessa. Eturistiriidalla tarkoitetaan sijoituspalvelun tarjoamiseen liittyvää tilannetta, joka syntyy esimerkiksi asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä ja johon voi liittyä asiakkaan etuihin kohdistuva riski. S-Pankki-konsernin toiminnassa pyritään aina ensisijaisesti välttämään eturistiriitatilanteita.

S-Pankki soveltaa erilaisia eturistiriitojen ennaltaehkäisyyn tähtäviä menettelytapoja. Erityishuomiota eturistiriitojen tunnistamisessa on kiinnitetty asiakastietojen käsittelyyn ja siihen, ettei asiakastietoja siirry sellaisille tahoille, joilla ei ole oikeutta käyttää niitä. Siirrettäessä luottamuksellisia tai muuten arkaluonteisia asiakastietoja otetaan huomioon se, mitä luottamuksellisuudesta säädetään henkilötietolaissa, luottolaitoslaisissa, sijoituspalvelulaisissa sekä sijoitusrahastolaisissa.

Jos eturistiriittilanne ilmenee, noudatetaan toimintaperiaatteiden mukaisia menettelytapoja. Mikäli menettelytapoilla ei pystytä kohtuullisen luotettavasti varmistamaan, että asiakkaan etuihin kohdistuvilta riskeiltä vältytään, S-Pankki-konsernin yhtiön on

annettava asiakkaalle tarkka kuvaus sijoitus- tai oheispalvelun tarjoamisen aiheuttamista eturistiriidoista sekä tiedot eturistiriititilanteen luonteesta ja syistä sekä asiakkaaseen kohdistuvista riskeistä ja riskien lieventämiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Kuvaus on annettava asiakkaalle ennen liiketoimen toteuttamista, jotta asiakas voi harkita haluaako hän liiketoimen toteuttamista kerrotusta eturistiriititilanteesta huolimatta.

7 KANNUSTIMET

Pankki voi vastaanottaa myyntipalkkioita eli kannustimia yhteistyökumppaneiltaan. Pankki ja FIM Varainhoito voivat maksaa myyntipalkkioita eli kannustimia yhteistyökumppaneilleen. Maksut ja palkkiot ovat kannustimia silloin, kun ne eivät ole palvelun tarjoamiseen liittyviä tavanomaisia maksuja, kuten kaupankäyntiin, säilytykseen tai selvitykseen liittyviä maksuja taikka muita lainsäädäntöön perustuvia maksuja ja kun niiden maksaja tai vastaanottaja on muu kuin asiakas tai asiakkaan edustaja itse.

Kannustimien tarkoitus on parantaa asiakkaalle tarjottavan palvelun laatua. Pankki toteuttaa tätä muun muassa käyttämällä kannustimista saatuja tuloja palvelujen jatkuvaan kehittämiseen. Asiakkaalle annetaan ennen palvelun tarjoamista erikseen tieto kyseiseen palveluun liittyvien kannustimien euromääristä. Mikäli tarkkaa summaa ei ole tiedossa etukäteen, annetaan asiakkaalle tieto niiden laskentamenetelmästä. Siinä tapauksessa maksetun kannustimen tarkka euromäärä raportoidaan asiakkaalle aina vähintään jälkikäteen.

8 TOIMEKSIANTOJEN TOTEUTTAMISTA KOSKEVAT PERIAATTEET

Näitä toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita sovelletaan, kun S-Pankki Oy ("pankki") vastaanottaa ja välittää sekä toteuttaa ammattimaisten ja ei-ammattimaisten asiakkaiden rahoitusvälineitä koskevia toimeksiantoja saavuttaakseen asiakkaalle parhaan mahdollisen tuloksen. Näitä periaatteita sovelletaan myös FIM Varainhoito Oy ("FIM") ammattimaisten ja ei-ammattimaisten varainhoitoasiakkaiden rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen toteuttamiseen (jäljempänä molempien yhtiöiden osalta "asiakkaat"). Pankki tai FIM eivät itse toimi prössiäilytjänä eivätkä toteuta asiakkaiden toimeksiantoja suoraan millään kaupankäyntipaikalla tai arvopaperipörssissä. Pankki välittää asiakkaiden onlinevälityspalvelussa antamat toimeksiannot Danske Bank A/S:lle. FIM välittää asiakkaidensa lukuun toteutettavat toimeksiannot valitsemilleen arvopaperivälittäjille, jotka on hyväksyntä kaupankäyntivastapuoliksi. Käytettävät kaupankäyntivastapuolet hyväksyy Varainhoitoliiketoiminnan johtoryhmä. Kaupankäyntivastapuolet valitessaan pankki / FIM huomioi mm. seuraavat seikat:

- vastapuolen maine palveluntarjoajana
- vastapuolen toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden soveltuvuus pankin / FIM:n toimintaperiaatteisiin
- vastapuolen toimintaedellytykset (riskienhallinta, raportointi)

Pankki välittää asiakkaidensa FIM Varainhoito Oy:n hallinnoimia sijoitusrahastoja ja erikoissijoitusrahastoja koskevat toimeksiannot FIM Varainhoito Oy:lle. Luettelo kyseisistä rahastoista on saatavilla pankin ja rahastoyhtiön verkkosivuilta www.s-pankki.fi ja www.fim.com. FIM välittää asiakkaidensa muiden kuin FIM Varainhoito Oy:n hallinnoimia rahastoja koskevat toimeksiannot edelleen ko. rahastoyhtiölle. Kulloinkin voimassa olevat toimeksiantojen toteuttamista koskevat periaatteet ovat saatavilla pankin / FIM:n

verkkosivuilla www.s-pankki.fi ja www.fim.com osana Sijoittajatiedotetta.

8.1 Toimeksiantojen toteuttamisessa huomioon otettavat seikat

Pankin / FIMin toteuttaessa toimeksiantoja rahoitusvälineillä ("toimeksianto") pyrkii pankki / FIM suorittamaan kaikki riittävät toimenpiteet päästäkseen asiakkaan kannalta parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Toimeksiantoja toteutettaessa paras mahdollinen tulos määräytyy kokonaissuorituksen perusteella. Kokonaissuoritus muodostuu rahoitusvälineen hinnasta ja toimeksiannon toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista. Kustannukset sisältävät kaikki suoraan toimeksiannon toteuttamisesta asiakkaalle aiheutuvat kulut, mukaan lukien toteuttamispaikan maksut, selvitys- ja toimitusmaksut sekä kaikki muut toimeksiannon toteuttamiseen osallistuvilla kolmansille osapuolille suoritettavat maksut.

Asiakkaan kannalta parhaimman mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi pankki / FIM ottaa huomioon seuraavat seikat toimeksiannon toteutusta ja kaupankäyntivastapuolta valittaessa:

- Hinta ja toimeksiannon kustannukset (kokonaissuoritus)
- Nopeus
- Liiketoimen toteutumisen tai selvittämisen todennäköisyys
- Toimeksiannon koko
- Toimeksiannon luonne
- Muut toimeksiannon toteuttamisen kannalta olennaiset seikat.

Näiden tekijöiden tärkeysjärjestys saattaa vaihdella seuraavista toteutuskriteereistä riippuen:

- Toimeksiannon ominaispiirteet
- Toimeksiannon kohteena olevan rahoitusvälineen ominaispiirteet
- Niiden toteuttamispaikkojen ominaispiirteet, joihin toimeksianto voidaan ohjata toteutettavaksi, ja
- Muut sellaiset seikat, jotka pankki / FIM katsoo toimeksiannon toteuttamisen tai välittämisen kannalta olennaiseksi.

Hinnan ja kustannusten yhdessä muodostama kokonaissuoritus on pääsääntöisesti kaikkein tärkein huomioon otettava tekijä arvioitaessa toimeksiannon toteutusta näiden periaatteiden mukaisesti. Tietyissä markkinatilanteissa tai rahoitusvälineissä muut kriteerit saattavat kuitenkin nousta hintaa merkittävämmiksi tekijöiksi, kun haetaan toimeksiantokohtaisesti parasta toteutusta asiakkaalle.

Mikäli tietyllä rahoitusvälineellä käydään kauppaa vain yhdellä kauppapaikalla tai OTC-kaupankäynnissä hintaa antaa vain yksi osapuoli markkinalla, hinta määräytyy kauppapaikalta tai OTC-vastapuolelta saadun mukaisesti. Rahastotoimeksiantoissa toimeksiannon toteuttamiseen vaikuttaa ainoastaan toimeksiannon antamisaika, koska toimeksianto voidaan toteuttaa ainoastaan rahastoa hallinnoivan rahastoyhtiön toimesta.

Eri rahoitusvälineillä on erilainen likviditeetti. Rahoitusvälineillä käydään kauppaa eri kauppapaikoilla tai OTC-kaupankäyntinä. Kaupankäyntitapa vaikuttaa hinnan määrääntymiseen.

Pankki arvioi itsenäisesti toimeksiannon toteuttamiskriteerien tärkeysjärjestyksen toimeksiantoa toteutettaessa, ellei pankki ole saanut asiakkaalta erityisiä ohjeita toimeksiannon toteuttamiseksi. FIM

arvioi omaisuudenhoitajana itsenäisesti varainhoitoasiakkaan toimeksiannon toteuttamiskriteerien tärkeysjärjestyksen toimeksiantoa toteutettaessa.

8.2 Toimeksiannot osakkeilla ja rahoitusvälineillä, joilla käydään kauppaa säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä

Osakkeita ja ETF:iä, joilla käydään kauppaa säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä, koskevat toimeksiannot toteutetaan siten, että pankin vastaanotettua asiakkaan toimeksiannon pankki ohjaa sen välittömästi edelleen toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden mukaisesti Danske Bank A/S:lle. Parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi asiakastoimeksiantojen toteutuksessa Danske Bank A/S voi käyttää useiden eri palveluntarjoajien SOR-tökaluja tai ohjata toimeksiannot markkinoille toisen välittäjän kautta.

FIM välittää osakkeita ja muita säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena olevia rahoitusvälineitä koskevat toimeksiannot ilman aiheutonta viivytystä näiden toimeksiantojen toteuttamisen periaatteiden mukaisesti valitsemalleen välittäjälle.

Jos toimeksianto toteutetaan säänneltyjen markkinoiden tai monenkeskisten kaupankäyntijärjestelmien ulkopuolella tai jos rajahintaisen toimeksiannon julkistamista halutaan viivästyä, tulee FIMin saada tähän asiakkaan nimenomainsuostumus, mikäli on kyse asiakkaan omasta aloitteestaan antamasta toimeksinnosta. Kaupan toteuttamisesta kauppapaikan ulkopuolella aiheutuu esimerkiksi vastapuoleen liittyvä riski. Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada lisätietoja tämän toteutustavan seurauksista.

8.3 Toimeksiannot rahoitusvälineillä, joilla käydään kauppaa kauppapaikkojen ulkopuolella (OTC-kaupankäynti)

Rahoitusvälineillä, joilla ei käydä kauppaa säännöllisesti jollain kauppapaikalla, kuten säännellyllä markkinalla, monenkeskisessä tai organisoitussa kaupankäyntijärjestelmässä, käydään kahdenvälistä kauppaa kaupan osapuolten kesken (OTC-kaupankäynti). On mahdollista, että näillä rahoitusvälineillä käydään kauppaa jossain määrin myös kauppapaikoilla. Tällaisia rahoitusvälineitä ovat esimerkiksi joukkovelkakirjalainat, rahamarkkinainstrumentit ja strukturoidut sijoitus tuotteet.

Jos rahoitusväline ei ole kaupankäynnin kohteena kauppapaikalla tai sillä ei säännöllisesti käydä kauppaa kauppapaikalla, toimeksianto toteutetaan kauppapaikan ulkopuolella OTC-kauppana. Tällaisessa tapauksessa asiakkaalle haetaan rahoitusvälineen hintatarjouksella kolmannelta osapuolelta, joka tekee kyseisellä rahoitusvälineellä OTC-kauppaa. Mikäli useampi osapuoli tekee OTC-kauppaa kyseisellä rahoitusvälineellä, pyydetään hintatarjouksia usealta OTC-vastapuolelta ja tehdään kauppa sellaisen OTC-vastapuolen kanssa, jonka kanssa arvioidaan saavutettavan asiakkaan kannalta paras mahdollinen kokonaissuoritus.

Pankin jakelemissa strukturoiduissa velkakirjalainoissa ja muissa mahdollisissa rahoitusvälineissä, joille vain S-Pankki-konserniin kuuluva yhtiö antaa hintaa, kauppa tehdään perusteltun, markkinatilanteen mukaiseen hintaan. Hinnottelu perustuu käytävissä oleviin kaupankäyntitietoihin ja kyseiseen rahoitusvälineeseen soveltuviin ulkopuolisilta saatuihin vertailuhintoihin. Lisäksi hinnoittelussa otetaan huomioon muun muassa oman pääoman käytöstä, operatiivisen toiminnan järjestämisestä ja riskeistä, vastapuoliriskeistä, kaupankäynnin ylläpidosta,

asiakaskaupankäynnin yhteydessä mahdollisesti otetusta markkinapositiona ja selvityksestä aiheutuvat kustannukset.

8.4 FIMin varainhoitoasiakkailleen toteuttamien toimeksiantojen käsittely

Toisiaan vastaavat toimeksiannot annetaan järjestyksessä ja viivymättä, jollei se ole toimeksiannon erityispiirteiden tai vallitsevien markkinaolosuhteiden kannalta epätarkoituksenmukaista tai jollei asiakkaan etu muuta vaadi. Jos asiakkaiden toimeksiantoja yhdistetään toteutuksessa, käytetään kauppajen allokoinnissa asiakkaille keskihintaa, mikäli se on mahdollista. Jos toimeksianto toteutuu vain osittain, toimeksiannon kohdentamisessa huomioidaan toimeksinnossa osallisena olleiden asiakkaiden tasapuolinen kohtelu. Toimeksiannon tekijän tulee huolehtia toimeksiannon kirjaamisesta FIMin salkkujärjestelmään. Kirjaukset tulee tehdä viivymättä toimeksiannon tekemisen ja sen toteutettavaksi antamisen yhteydessä. FIM tarkastaa toimeksiannon toteutuksen vastaanotettua kaupan toteuttavalta kaupankäyntivastapuolelta vahvistuksen toteutuksesta, jotta se vastaa annettua toimeksiantoa.

8.5 Poikkeustilanteet toimeksiantojen toteuttamisessa

Siinä tapauksessa, että asiakas antaa pankille/FIMille toimeksiannon toteutukseen liittyviä erityisiä ohjeita, toteutetaan toimeksianto näiden ohjeiden mukaisesti. Pankin osalta asiakkaan mahdollisuus antaa ohjeita säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena olevien instrumenttien osalta on rajallisempi kuin FIMissä, koska pankki käyttää näissä välittäjänä vain Danske Bank A/S:ää. Asiakkaan tulee ilmoittaa toimeksiannon toteutukseen liittyvät erityiset ohjeet selkeästi toimeksiantoa jätettäessä. Jos asiakkaan antamat erityiset ohjeet eivät ole kattavia, noudattaa pankki /FIM edellä kuvattuja toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita soveltuvin osin.

Asiakkaan antamat erityiset ohjeet ovat aina ensisijaisia suhteessa pankin/FIMin toimeksiantojen toteuttamisperiaatteisiin. Asiakas on tietoinen, että asiakkaan erityisten ohjeiden noudattaminen saattaa estää pankkia noudattamasta tässä kuvattuja toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita.

Pankilla / FIMillä on tarvittaessa oikeus poiketa näistä toimeksiantojen toteuttamisperiaatteista poikkeuksellisisissa markkinatilanteissa sekä sisäisten tai ulkoisten järjestelmähäiriöiden aikana, jolloin ensisijaisena tekijänä on pankin / FIMin kyky toteuttaa toimeksiantoja. FIMin kaltaisen järjestelmähäiriön aikana pankki / FIM ei voi välttämättä toteuttaa toimeksiantoja näiden periaatteiden mukaisesti.

8.6 Kaupankäyntivastapuolet

Pankki / FIM voi toteuttaessaan asiakkaan toimeksiantoja näiden toimintaperiaatteiden mukaisesti käyttää yhtä tai useampaa ulkopuolista välittäjää / kaupankäyntivastapuolta. Pankki / FIM ei itse ole suoraan markkinaosapuolena, vaan käyttää arvopärvälittäjiä toteuttaessaan asiakkaiden toimeksiantoja. Kun pankki / FIM antaa toimeksiannon toteutettavaksi tällaiselle välittäjälle, pyrkii pankki / FIM varmistumaan siitä, että asiakkaan kannalta paras mahdollinen tulos saavutetaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että käytettävän välittäjän toimeksiantojen toteuttamisperiaatteet olisivat täysin identtiset pankin / FIMin vastaavien periaatteiden kanssa.

Lista pankin kulloinkin käyttämistä välittäjistä rahoitusvälinealajeittain löytyy pankin verkkosivuilta www.s-pankki.fi. Listalla ovat kaikki ne toimeksiantojen toteuttamispaikat ja välittäjät, joita pankki

käyttää merkittävässä määrin toteuttaessaan asiakkaidensa toimeksiantoja.

Lista FIMin kulloinkin käyttämistä kaupankäyntivastapuolista rahoitusvälinelajeittain on saatavissa osoitteesta www.fim.com. Listalla ovat kaikki ne kaupankäyntivastapuoleet, joita FIM käyttää merkittävässä määrin toteuttaessaan asiakkaidensa toimeksiantoja.

8.7 Toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden päivittäminen ja seuranta

Pankki / FIM seuraa toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden toimivuutta ja valvoo käyttämiensä kaupankäyntivastapuolten toteutuksen laatua säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Seurannalla pyritään parantamaan ja tehostamaan toimeksiantojen toteuttamisjärjestelyjä.

Epäkohtia havaitessaan Pankki / FIM korjaa mahdolliset puutteet ja päivittää kulloinkin voimassa olevia toimeksiantojen toteuttamisperiaatteitaan. Pankki / FIM ilmoittaa toteuttamisjärjestelyihin tehdyistä muutoksista ja toimeksiantojen toteuttamisperiaatteisiin tehdyistä olennaisista muutoksista verkkosivuillaan (www.s-pankki.fi tai www.fim.com).

Toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden seurannan toteutumista arvioidaan myös osana S-Pankki-konsernin sisäistä valvontaa.

9 TIETOA RAHOITUSVÄLINEISTÄ JA NIIDEN RISKEISTÄ

9.1 Yleistä rahoitusvälineisiin liittyvistä riskeistä

Tässä tiedotteessa on annettu yleinen kuvaus sijoituspalvelun kohteena olevista rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä riskeistä. **Kuvaus ei ole mitään osin tyhjentävä eikä se sisällä kaikkia mahdollisia riskejä, joita kuvattuihin rahoitusvälineisiin liittyy.** Rahoitusvälineen soveltuvuus tulee aina arvioida sijoittajakohtaisesti. Sijoittajan tulee perehtyä rahoitusvälineeseen koskeviin ehtoihin, ominaisuuksiin ja niistä aiheutuviin velvollisuuksiin ennen sijoituspäätöksen tekemistä, jotta sijoittaja voi ymmärtää rahoitusvälineisiin liittyvät riskit ja mahdolliset vaikutukset sijoittajan taloudelliseen asemaan. Sijoittajan tulee harkita huolellisesti rahoitusvälineen asianmukaisuus aiottuun käyttötarkoitukseen myös muuttuvissa olosuhteissa.

Sijoitustoimintaan liittyy aina taloudellinen riski. Tuotto voi jäädä saamatta ja sijoitetun pääoman voi jopa menetettävä. Ennen sijoituspäätöksen tekemistä asiakkaan on syytä tutustua huolella sijoitusmarkkinoihin ja eri rahoitusvälineisiin sekä muihin sijoitusvaihtoehtoihin. Rahoitusvälineiden välistä ja sisäistä suhteellista jakoa on syytä tarkkailla jatkuvasti, jotta sijoitussalkun sisältö olisi aina riskiprofiiliin kannalta sopiva. Asiakas vastaa itse omien sijoituspäätöstensä taloudellisista tuloksista.

Sijoittamiseen sisältyvää riskiä voi pienentää hajauttamalla sijoitukset ajallisesti, maantieteellisesti, omaisuuslajeittain ja toimialakohtaisesti. Ajallinen hajauttaminen pienentää riskiä siitä, että rahoitusvälineen osto tai myynti tehdään ajankohtana, jolloin kurssi on epäedullinen. Maantieteellinen, omaisuuslaji- ja toimialahajauttaminen pienentää riskiä, jos eri maanosien, omaisuuslajien ja toimialojen kurssikehitykset eivät korreloi keskenään.

9.1.1 Rahoitusvälineisiin liittyvät riskit

Riski tarkoittaa mahdollisuutta saada sijoituksesta voittoa tai kärsiä sijoitukseen liittyviä tappioita. Kaikkiin sijoitus tuotteisiin liittyy aina riskejä, ja myös matalan riskin sijoitusstrategioihin sisältyy epävar-

muustekijöitä. Sijoituksiin liittyvät riskit vaihtelevat maittain ja myös sijoituslajeittain. Sijoituksiin liittyvät riskit määräytyvät muun muassa rahoitusvälineen rakenteen ja ominaisuuksien perusteella. Tiettyyn tuotteeseen tai transaktioon liittyvät riskit määräytyvät tuotteen juoksuajan sekä osapuolia koskevien olosuhteiden tai osapuolten välisten suhteiden perusteella. Vaikuttavia tekijöitä ovat myös sijoittajien tarpeet ja tavoitteet, tapa, jolla sijoitus tehdään tai sitä tarjotaan, myydään tai sillä käydään kauppaa, liikkeeselaskijan toimintamaa tai kotipaikka, salkun sijoitusten hajautus tai keskittäminen (esimerkiksi eri valuuttoihin, arvopapereihin, maahan tai liikkeeselaskijaan sijoitettu summa), transaktion monimutkaisuus ja vipuvaikutus.

Eriyisesti kehittyvillä markkinoilla hinnat voivat vaihdella paljon. Kurssierot, pienet kaupankäyntivolyymit ja hinnoittelun suuri hajonta voivat olla tavallisia, samoin ennakoimattomat markkinoiden liikkeet. Kehittyvien markkinoiden läpinäkyvyys, tehokkuus, likviditeetti, markkinainfrastruktuuri, oikeusjärjestelmän luotettavuus ja lainsäädäntö ovat usein puutteellisia kehittyneisiin markkinoihin verrattuna.

Eri rahoitusvälineillä on erilainen riskitaso. Rahoitusvälineillä tapahtuvaa kaupankäyntiä tai rahoitusvälineisiin liittyviä päätöksiä harkitsevien on syytä tuntea sijoituksiin liittyvät riskit. Rahoitusvälineisiin liittyvät tärkeimmät riskit on selostettu seuraavassa.

9.1.2 Riskityypit

Markkinariski

Sijoitusten markkinariski aiheutuu markkinahintojen vaihtelusta. Markkinariski voi vaikuttaa sijoituksen arvoon, olipa kyse koko markkinoiden muutoksesta tai vain sijoituskohtaisesta muutoksesta.

Luottoriski

Luottoriski on tappioriski, joka aiheutuu lainanottajista, joukkovelkakirjojen velallisista, takaaajista tai vastapuolista, jotka eivät selviydy vastuistaan. Luottoriski voi tarkoittaa myös osapuolten luottokelpoisuuden heikkenemistä.

Selvitysriski

Selvitysriski on kaupan toteutukseen liittyvä riski, joka syntyy, kun vastapuoli ei toimita arvopaperia (tai sen arvoa) sovitujen ehtojen mukaisesti toisen vastapuolen jo täytettyä omat sopimusvelvoitteensa.

Volatiliteettiriski

Volatiliteetti tarkoittaa sijoituskohteen arvon heilailua ylös tai alas. Sijoituksen volatiliteetin kasvaessa myös tappion tai voiton mahdollisuus kasvaa.

Maksukyvyyttömyys

Kaupankäynnin vastapuolena toimivan yrityksen tai transaktioon osallistuvien välittäjien maksukyvyyttömyys tai laiminlyönti voi johtaa positoiden likvidointiin tai sulkemiseen ilman asiakkaan suostumusta tai siihen, ettei sijoituksen arvoa palauteta asiakkaalle.

Valuutariski

Valuutariski syntyy valuuttakurssien vaihtelusta, joka voi kasvattaa valuuttatransaktioihin sekä ulkomaan valuuttamääräisiin johdannais- ja arvopaperikaupoihin liittyviä voittoja tai näistä transaktioista aiheutuvia tappioita. Suojaus voi lisätä tai vähentää valuuttariskiä, mutta se ei välttämättä poista valuuttakurssien vaihtelusta aiheutuvaa riskiä kokonaan.

Korkoriski

Korkoriski aiheutuu korkotasojen muutoksista. Korot voivat nousta tai laskea. Korkoriski tarkoittaa sitä,

että arvopaperin, erityisesti joukkovelkakirjan, suhteellinen arvo heikkenee koronnousun seurauksena. Korkojen noustessa joukkovelkakirjojen hinnat laskevat ja päinvastoin.

Hyödykeriski

Hyödykeriski tarkoittaa hyödykkeiden hinnan vaihtelua, joka vaikuttaa hyödykkeen arvoon futuurimarkkinoilla. Hyödykkeiden hinnat voivat vaihdella merkittävästi sekä kysyntään että tarjontaan vaikuttavien tekijöiden vuoksi. Esimerkiksi luonnonmullistukset, onnettomuudet ja poliittiset selkkaukset vaikuttavat hyödykkeiden tarjontaan tai tuotantoon.

Oikeudellinen riski

Oikeudellinen riski tarkoittaa sitä, että vastapuoli ei välttämättä noudata lakeja ja asetuksia tai osapuolten välisissä tiedoissa tai sopimuksissa voi olla puutteita. Näihin lukeutuvat myös oikeudelliset ja verotukseen liittyvät riskit niissä maissa, joihin sijoituksia tehdään.

Lainsäädäntöriski

Kaikkiin sijoituksiin voi kohdistua lainsäädännöllisiä tai rakenteellisia riskejä. Tällainen riski voi aiheutua monista poliittisista, taloudellisista ja muista tekijöistä, eikä sitä voi ennakoita. Riski on suurempi kehittyvillä markkinoilla, mutta se on olemassa aina markkinoista riippumatta. Kehittyvillä markkinoilla viranomaisvalvonta on vähäisempää.

Verotusriski

Verosäännöt ja niiden täytäntöönpano voivat muuttua aika ajoin. Sijoituksiin voi liittyä monimutkaisia sijoittajakohtaisia veroseuraamuksia.

Positoiden välinen korrelaatio

Positoiden välinen positiivinen korrelaatio tarkoittaa eri sijoituskohteiden hintojen liikkumista samaan suuntaan. Negatiivinen korrelaatio on kyseessä, kun sijoituskohteiden hinnat liikkuvat eri suuntiin. Positiiviseen korrelaatioon liittyy riski kaikkien sijoitussalkun arvopapereiden hintojen samanaikaisesta laskusta.

Operatiivinen riski

Operatiivinen riski, kuten tärkeimpien järjestelmien ja ohjausmenetelmien (esim. IT-järjestelmien) toimintahäiriö, on olemassa kaikissa rahoitustuotteissa. Liiketoimintariski, erityisesti puutteellisesta tai kehnosta liikkeenjohdosta ja sisäisestä valvonnasta aiheutuva riski, voi vaikuttaa myös yrityksen osakkeenomistajiin tai sijoittajiin.

Toimialakohtainen riski

Toimialakohtainen riski tarkoittaa sitä, että toimialaa koskeva odottamaton tapahtuma vaikuttaa koko toimialan tulokseen ja toimialaan liittyvään rahoitusvälineeseen.

Likviditeettiriski

Rahoitusvälineen likviditeettiin vaikuttavat kyseisellä markkinalla käytävän kaupankäynnin aktiivisuus ja vapaassa kaupankäynnissä olevien arvopapereiden määrä. Myös markkinahäiriöt (vaikkapa pörssin toimintakatos) tai infrastruktuuri-ongelmat, kuten arvopaperien selvitysprosessin puutteet tai häiriöt voivat vaikeuttaa rahoitusvälineen ostamista tai myymistä määrätyn ajankohtana.

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinhallintalanteisiin liittyvä riski

Mikäli luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinhallintadirektiivin (2014/59/EU) mukainen kriisinhallintasuunnitelma toteaa, että arvopaperin (kuten osakkeen tai joukkovelkakirjalainan) liikkee-

seenlaskijana oleva luottolaitos tai sijoituspalveluyritys on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi tai ei täytä sille asetettuja pääomavaatimuksia, kriisinnratkaisuviranomaisella on oikeus päättää, että liikkeeseenlaskijan velkoja leikataan. Tämä voi johtaa siihen, että sijoittaja menettää kyseisen liikkeeseenlaskijan osalta sijoituksensa kokonaan tai osittain.

9.2 Yleiskuvaus rahoitusvälineistä

9.2.1 Osakkeet

Osakeyhtiöiden osakkeet oikeuttavat yleensä osuuteen yhtiön osakepääomasta. Osakkeiden liikkeeseenlasku on ensisijainen keino hankkia riskipääomaa yhtiölle. Liikkeeseenlaskijalla ei useimmiten ole velvollisuutta maksaa osakkeen alkuperäistä ostohintaa tai pääomaa takaisin osakkeenomistajalle ennen kuin yhtiö lopettaa toimintansa. Liikkeeseenlaskija voi pääomasijoituksen vastineeksi jakaa harkintansa mukaan osakkeenomistajille osinkoa käteissuorituksena tai lisäosakkeina.

Osakkeisiin sisältyy useimmiten äänioikeus yhtiön hallintoon liittyvissä päätöksissä. Yleensä osuus osakepääomasta, osingoista ja äänivallasta määräytyy osakkeiden lukumäärän mukaan. Myös osakelaji (sarja, johon osake kuuluu) voi vaikuttaa äänivaltaan. Osakkeita on kahdentyyppisiä: julkisia ja yksityisiä. Vain julkisilla osakkeilla käydään kauppaa pörssissä.

Osakkeisiin kohdistuvat kaikki tärkeimmät riskityypit, jotka on esitelty edellä riskejä käsittelevässä luvussa. Osakkeisiin kohdistuu lisäksi yhtiön toimialan epävakaisuudesta, syklisyydestä tai muista ongelmista aiheutuva riski. Jos yhtiö on yksityinen eli sitä ei ole listattu pörssissä tai yhtiö on listattu pörssissä mutta sen osakkeilla käydään kauppaa vain harvoin, osakkeeseen voi kohdistua myös likviditeettiriski, jonka vuoksi osakkeiden myynti voi olla hyvin hankalaa.

Osakekurssi perustuu osakkeen kysyntään, joka puolestaan perustuu yhtiön pitkän aikavälin tuotto-odotuksiin ja tulevaisuudennäkymiin. Kurssit vaihtelevat usein sen mukaan, miten markkinat arvostavat yhtiön tulevan tuottopotentiaalin. Markkinoiden yleinen kehitys, suhdannevaihtelut, tekninen kehitys, lainsäädäntö, kilpailu ja muut vastaavat tekijät vaikuttavat yhtiön tuotteiden tai palveluiden kysyntään ja ovat siten oleellisen tärkeitä yhtiön osakekurssin kehityksessä.

Myös osakkeen likviditeetti vaikuttaa osakekurssiin. Jos likviditeetti on hyvä, osakkeella käydään vilkkaasti kauppaa. Tällöin sijoituksen myyminen tai ostaminen onnistuu helposti lyhyessä ajassa ilman että suurehkokin myynti- tai ostotoimeksianto vaikuttaa merkittävästi markkinahintaan. Likviditeetin ollessa vähäinen, position likvidointi tai hankkiminen voi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta, kestää kauan ja/tai vaikuttaa merkittävästi markkinahintaan.

Ostokurssi on hinta, jonka ostaja on valmis maksamaan arvopaperista. Osakemäärä tarkoittaa sitä, miten paljon osakkeita sijoittaja on halukas ostamaan ostokurssiin. Myyntikurssi on hinta, jonka myyjä haluaa osakkeistaan. Osto- ja myyntikurssit ovat pörssiin perustettuja. Ne määrittävät täsmälleen kulloinkin ostettavissa ja myytävissä olevien osakkeiden määrän.

Kaupankäynnin osapuolet voivat halutessaan käyttää rajahintatoimeksiantoa, jolloin enimmäis- tai vähimmäishinta on rajoitettu. Osapuoli määrittää haluamansa osto- tai myyntikurssin lisäksi osakemäärän. Toimeksiantoina voi olla aika- tai määrärajoitus, kuten "päivän loppuun mennessä" tai "kaikki tai ei

mitään".

9.2.2 Rahamarkkinatuotteet

Rahamarkkinatuotteita ovat muun muassa sijoitus-, yritys- ja kuntatodistukset, rahamarkkinasijoitukset ja valtion velkasitoumukset. Rahamarkkinatuotteiden sijoitusaika on lyhyt, se on yli yön-sijoituksesta korkeintaan yhden vuoden pituinen. Sijoitustodistus on pankin, yritystodistus yrityksen ja kuntatodistus kunnan liikkeeseen laskema velkasitoumus. Valtion velkasitoumus on Suomen valtion 1-12 kuukaudeksi liikkeeseen laskema velkasitoumus. Kuten muihinkin velkapapereihin, rahamarkkinavälineisiin voivat kohdistua kaikki riskejä käsittelevässä luvussa esitetyt tärkeimmät riskit, erityisesti luotto- ja korkoriski.

9.2.3 Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainat ovat eri yhteisöjen tai yritysten liikkeeseen laskemia lainoja, joilla sijoittajilta lainataan rahaa, yleensä pitkäksi aikaa. Lainanottaja eli joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija myy joukkovelkakirjan lainanantajalle käteissuoritusta vastaan. Liikkeeseenlaskijoita ovat mm. valtiot, kunnat, pankit, muut rahoitusalan yhtiöt, sekä muut yritykset ja yhteisöt. Tyypillinen joukkovelkakirjalaina velvoittaa liikkeeseenlaskijan maksamaan kuponnikorkoa lainanantajalle. Joukkovelkakirjalainan erääntyessä lainanottaja eli liikkeeseenlaskija maksaa joukkovelkakirjan nimellishinnan lainanantajalle eli sijoittajalle.

Joukkovelkakirjalainoja on monenlaisia. Useimmat ovat kuponkilainoja, mutta myös nollakuponkilainat ovat yleisiä. Nollakuponkilainoille ei makseta korkoa, vaan lainanantajalle maksetaan nimellishinta lainan erääntyessä. Koska kuponnikorkoa ei suoriteta ennen laina-ajan päättymistä, nollakuponkilainoja myydään yleensä huomattavasti alle nimellisarvon riskin kompensoimiseksi.

Koska joukkovelkakirjalainan kuponnikorko ja pääoma maksetaan tulevaisuudessa, joukkovelkakirjan arvo määräytyy sen mukaan, millaiseksi sijoittaja arvioi rahan arvon kehityksen nykyarvoon verrattuna. Rahan nykyarvo puolestaan riippuu markkinakoroista. Nimelliskorko on riskittömän reaalkoron ja sen ylittävän premion eli inflaation vaikutuksen summa. Koska joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijoihin (niin valtioihin, julkisyhteisöihin kuin yrityksiin) liittyy aina riskejä, sijoituksen tuotto-odotuksessa on otettava huomioon myös muita joukkovelkakirjalainoille ominaisia riskitekijöitä, kuten luotto-, vero- ja likviditeettiriski.

Joukkovelkakirjalainoihin kohdistuu markkinakorkoriski. Joukkovelkakirjan arvo vaihtelee päivittäin käänteisesti korkoihin nähden. Kun markkinakorot nousevat, joukkovelkakirjan arvo yleensä laskee. Kun markkinakorot laskevat, joukkovelkakirjan arvo yleensä nousee. Joukkovelkakirjalainoihin vaikuttavat myös luotto-, markkina-, likviditeetti- ja valuuttariskit, kansainvälisiin sijoituksiin liittyvät riskit, vipuvaikeusriski sekä salkunhoitoriski.

Joukkovelkakirjalainan laatu perustuu ensisijaisesti liikkeellelaskijan kykyyn maksaa erääntynyt pääoma eräpäivänä sijoittajille. Valtion, kuntien ja suurten maksukykyisten yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja, joilla on korkea luottoluokitus, pidetään yleensä laadukkaina. Alhaisempien luottoluokituksen omaavien, maksukyvyttään epävarmempien pienten yritysten ja esim. kehittyvien markkinoiden julkisyhtiöiden tai valtioiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja pidetään yleensä vähemmän laadukkaina ja korkeariskisempinä. Niiden tuotomahdollisuudet ovat suuremmat, koska näihin välineisiin liittyy enemmän riskejä. Luokituksestaan

heikompiin high yield -lainoihin tehdyissä sijoituksissa hintavaihteluiden ja pääoman menettämisen riski on suurempi. Perinteiset joukkolainat ovat yleensä vakuudettomia.

Joukkovelkakirjalainojen arvon vaihtelu riippuu myös joukkovelkakirjalainan juoksuaajasta. Maturiteetiltaan lyhyiden joukkovelkakirjalainojen arvo on yleensä vakaa. Sijoittaja huomaa joukkovelkakirjalainan arvomuutokset yleensä vasta siinä vaiheessa, jos hän joutuu myymään joukkovelkakirjansa pois ennen lainan erääntymistä, jolloin hänelle hyvitetään joukkovelkakirjan senhetkinen markkina-arvo. Joukkovelkakirjalainan herkkyyttä korkojen muutoksille mitataan yleisesti duraatiolla.

Debentuurilaina on joukkovelkakirjalaina, joka on liikkeeseenlaskijan konkurssitilanteesta etuoikeudeltaan huonommassa asemassa kuin liikkeeseenlaskijan muut sitoumukset. Vaihtovelkakirjalaina on joukkovelkakirjalaina, jonka haltijalla on oikeus vaihtaa omistamansa velkakirjat liikkeeseenlaskijan osakkeisiin ennalta sovitulla vaihtosuhteella.

9.2.4 Johdannaisopimukset

Johdannaisia ovat mm. optiot, futuurit, termiinit, koron- ja valuutanvaihtosopimukset, luottoriskin siirtoon tarkoitetut johdannaiset sekä hinnanosopimukset ja niihin liittyvät optiot ja/tai näiden yhdistelmät tai muut vastaavat sopimukset. Johdannaiset voivat olla pörssissä noteerattuja välineitä, OTC-kaupan (over the counter eli kahdenvälisen kaupan) välineitä tai arvopaperistettuja tuotteita, kuten velkakirjoja tai todistuksia. Riskejä käsittelevässä luvussa esitellyt riskit voivat koskea kaiken tyyppisiä johdannaisopimuksia.

Johdannainen on rahoitusväline, joka on sopimus tulevasta kaupankäynnistä, jonka arvo määräytyy kohde-etuuden perusteella. Kohde-etuutena on esim. arvopaperi, hyödyke, korko, valuutta, tuotto, indeksi, luottoriski, toinen johdannaisopimus tai kohde-etuuksien yhdistelmä.

Johdannaisia käytetään yleisimmin kohde-etuuden arvon muutoksilta suojautumiseen, tai näistä muutoksista hyötymiseksi. Johdannaisopimusten ehdot voivat edellyttää sopimuksen toteuttamista kohde-etuus luovuttamalla tai nettoarvon tilityksellä. Sijoittajien tulee harkita tarkoin jokaista johdannais-sijoitusta. Johdannaisopimuksen ehdot ja siihen liittyvät vastuut on syytä selvittää etukäteen.

Johdannaisilla käydään kauppaa pörssissä ja niiden ulkopuolella. Pörssissä kaupattavien johdannaisen kaupankäynnin edellytyksenä on useimmiten vakuuden asettaminen. Pörssien ulkopuolella myytävät johdannaiset voivat olla listaamattomia vaihdantakelpoisia arvopapereita tai bilateraalisia OTC-sopimuksia.

Johdannaisilla voidaan käydä kauppaa eri tavoin pörssissä ja muilla markkinoilla, mutta kaupankäyntiin liittyy aina joko liikkeeseenlaskijan luottoriski (vaihdantakelpoiset arvopaperit) tai vastapuolen luottoriski (OTC-sopimukset). Riskejä käsittelevässä luvussa esitetyt riskit, erityisesti markkinariski, luottoriski ja kohde- etuuteen liittyvät toimialakohtaiset riskit, koskevat kaikkia johdannaisia. Edellä esitettyjen lisäksi johdannaisiin liittyvä johdannaisopimuskohtaisia ehtoja koskevat riskit, riippumatta siitä onko kyse vakioidusta tai vakioimattomasta (OTC) johdannaisesta. Riskinä on myös se, että tappiota tuottavasta sopimuksesta (OTC- sopimus) voi olla vaikea päästä eroon, koska vastapuolella ei välttämättä ole velvollisuutta sulkea tai likvidoida positiotaan. Pörssin ulkopuolella johdannaisopimusten

ehdoista neuvotellaan tapauskohtaisesti. Tällaisten johdannaistransaktioiden ehtoja ei ole vakioitu, eikä näille vakioimattomille johdannaisille ole keskitetty hinnoittelulähdettä. Eri rahoituslaitokset, hinnoittelumallit ja taloudelliset oletukset voivat tuottaa erilaiset arvot samalle johdannaissopimukselle.

Tässä tiedotteessa ei ole kuvattu tyhjentävästi johdannaissopimuksiin liittyviä riskejä.

9.2.5 Warrantit

Warrantteja laskevat yleensä liikkeeseen rahoituslaitokset, ja niillä käydään kauppaa pörseissä. Warrantit antavat optioiden tapaan haltijalleen oikeuden, mutta ei velvollisuutta, ostaa tai myydä kohde-etuuksena oleva arvopaperi tai hyödyke toteutushintaan joko määritettynä päivämääränä (Eurooppalainen warrantti) tai sitä ennen (Amerikkalainen warrantti). Warrantti on option kaltainen, mutta sen maturiteetti on yleensä pitempi.

Sillä voi olla myös enemmän kohde-etuuksia. Warranttien juoksuaika on usein joustavampi kuin muiden arvopaperien, ja niiden aikarakenne voidaan räätälöidä markkinakäytännön mukaiseksi. Warrantit ovat samankaltaisia kuin optiot ja muut johdannaistuotteet, joten niissä on mahdollisuus käyttää vipuvaikutusta. Kohde-etuuksena olevan arvopaperin pienikin hinnanmuutos saattaa kuitenkin aiheuttaa suhteettoman suuren positiivisen tai negatiivisen muutoksen warrantin arvossa. Warranttien hinta on siis hyvin altis vaihtelulle.

Warrantteihin voivat kohdistua kaikki riskkejä käsittelevässä luvussa esitetyt tärkeimmät riskit. Warrantteihin sijoittavien on varauduttava siihen, että he voivat menettää sijoituksensa koko arvon sekä mahdolliset välityspalkkiot ja muut transaktiomaksut.

9.2.6 Strukturoidut joukkovelkakirjalainat

Strukturoidut joukkovelkakirjalainat ovat liikkeeseenlaskijan arvopaperimuotoisia velkasitoumuksia, joihin on yhdistetty erilaisia rahoitusvälineitä, kuten esimerkiksi johdannaissopimuksia. Strukturoidun joukkovelkakirjan tuotto on yleisesti sidottu valitujen kohde-etuuksien kehitykseen laina-aikana. Kohde-etuuksina voi olla esimerkiksi osakkeet, osakeindeksit, rahastot, raaka-aineet tai hyödykkeet, korot, valuutat, luottoriskit (määritellyn viiteellisen velanhoitokäytännön), näistä muodostetut korit tai yhdistelmät, jotka on tarkemmin määritellyt joukkovelkakirjaa koskevissa lainakohtaisissa ehdoissa. Strukturoidun joukkovelkakirjalainan tuoton määräytymisen lisäksi kohde-etuuksien kehitys voi vaikuttaa joukkovelkakirjan nimellispääoman takaisinmaksun suuruuteen. Strukturoidun joukkovelkakirjalainan nimellispääoma voi olla joko suojattu kokonaan tai osittain tai siihen voi kohdistua koko nimellispääoman menettämisen riski.

Strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin kohdistuu siihen yhdistettyjen rahoitusvälineiden riskit ja yhdistelmän riski voi olla suurempi kuin yksittäisen rahoitusvälineen riski. Strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin liittyvistä riskeistä on kuvattu tarkemmin kyseisen joukkovelkakirjalainan markkinointimateriaalissa, lainakohtaisissa ehdoissa ja liikkeeseenlaskijan ohjelmaesitteessä. Strukturoituihin joukkovelkakirjaan kohdistuu aina riski liikkeeseenlaskijan takaisinmaksukykyä. Mikäli liikkeeseenlaskija tulee maksukyvyttömäksi eikä siten pysty vastaamaan sitoumuksiensa ja maksamaan joukkovelkakirjalainaa takaisin eikä joukkovelkakirjan nimellispääoman ja tuoton maksulle ei ole asetettu vakuutta, voi sijoittaja/lainantaja menettää sijoittamansa pääoman sekä mahdollisen tuoton osittain tai kokonaan.

Strukturoidut joukkovelkakirjalainat ovat suunniteltu pidettäväksi eräpäivään asti. Mikäli sijoittaja/lainantaja haluaa myydä lainan ennen eräpäivää, voi lainan jälkimarkkinahinta olla merkittävästi alhaisempi ja sijoitettuun pääomaan kohdistuu tappiota. Joukkovelkakirjalainaa ei välttämättä ole mahdollista myydä laina-aikana. Lisäksi liikkeeseenlaskijalla voi olla mahdollisuus vaatia lainakohtaisissa ehdoissa tai liikkeeseenlaskijan ohjelmaesitteessä mainituissa tapauksissa strukturoidun joukkovelkakirjalainan enenaikaista takaisinmaksua, jolloin joukkovelkakirjalainan takaisinmaksettava summa voi olla sijoitettua pääomaa alhaisempi.

9.2.7 Sijoitusrahastot

Sijoitusrahasto kerää sijoittajien pääoman yhteen ja sijoittaa sen etukäteen määritetyn sijoitustavoitteen mukaisesti. Sijoitusrahastoja hallinnoivat rahastoyhtiöt, jotka noudattavat toiminnassaan niitä koskevia lakeja ja sääntöjä ja joiden toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Rahastoyhtiö sijoittaa keräämänsä pääoman säännöissään määritellyllä tavalla erilaisiin arvopapereihin (yleensä osakkeisiin tai joukkovelkakirjoihin). Sijoitusrahastoon sijoittaminen tarkoittaa sitä, että asiakas ostaa sijoitusrahaston osuuksia (tai osakkeita) ja hänestä tulee näin rahaston osuudenomistaja. Asiakkaan tulee tutustua sijoitusrahaston avaintietoesitteeseen, rahastoesitteeseen, sääntöihin ja hinnastoon. Näistä käyvät ilmi kaikki sijoitusrahaston tiedot.

Sijoitusrahastojen etuja ovat riskin hajauttaminen ja asiantunteva varojen hoito. Muita sijoitusrahastojen etuja ovat monipuolisuus, likviditeetti ja helppo sijoittaminen. Rahastot perivät palveluistaan maksun ja sijoituksille on usein määritetty vähimmäissumma.

Sijoitusrahastoja on monen tyyppisiä riippuen sijoitusrahaston sijoituspolitiikasta. Eri tyyppisiä sijoitusrahastoja ovat esimerkiksi korkorahastot, osakerahastot, yhdistelmärahastot, rahastojen rahastot, alueelliset rahastot, toimialarahastot, hedge-rahastot, indeksirahastot ja kansainväliset rahastot. Sijoitusrahastoissa voi olla sekä tuotto- että kasvuosuuksia. Sijoitusrahaston tuotto allokoidaan ja maksetaan tuotto-osuuksien omistajille. Jos kyse on kasvuosuuksista, ei kasvuosuuksien osuudenomistajille makseta tuottoa, vaan kasvuosuuksille kuuluva tuotto lisätään kasvuosuuksien arvoon, ja uudelleen sijoitetaan kasvuosuuksien arvon kasvattamiseksi.

Sijoitusrahastoihin liittyy riskejä. Riskitaso riippuu pääsääntöisesti rahaston sijoitusstrategiasta ja sijoituskohteiden riskitasosta, siten että rahamarkkinarahastot ovat yleensä alhaisemman riskin (ja tuotto-odotuksen) rahastoja, ja osakerahastot korkeimman riskin rahastoja. Kaikki yksittäisten sijoitusinstrumenttien riskit ovat osana rahastosijoittamisen riskejä.

Pitkän koron rahastot

Pitkän koron rahastoilla ei ole kiinteää maturiteettia tai määritettyä koronmaksuaikataulua, koska kohde-etuuksena olevia joukkovelkakirjalainoja ostetaan ja myydään jälkimarkkinoilla jatkuvasti. Tämän vuoksi pitkän koron rahastot voivat olla herkkiä koronmuutosten vaikutuksille joukkovelkakirjalainojen hintoihin.

Pitkän koron rahastojen tuotto-odotukset määräytyvät paljolti korkojen yleisen kehityksen mukaan. Korkojen nousussa joukkovelkakirjalainojen arvo laskee, mikä puolestaan vaikuttaa rahaston tuottoon. Korkoriskiä mitataan yleisesti duraatioilla, jolla mitataan pitkän koron rahaston arvon herkkyyttä korkojen muutoksille. Pitkä duraatio tarkoittaa, että rahaston

arvo on herkkä korkotason muutoksille.

Toinen pitkän koron rahastojen tuotto-odotukseen ja riskitasoon vaikuttava seikka on liikkeeseenlaskijoiden luottokelpoisuus. Vaikka useimmat pitkän koron rahastot hajauttavat luottoriskiä, on silti syytä muistaa, että rahaston painotettu keskimääräinen luottoluokitus vaikuttaa rahaston riskitasoon. Luottoluokitukseltaan alhaisten joukkovelkakirjalainojen tuotto-odotus on korkea, mutta niiden volatiiliteetti on suurempi. Joukkovelkakirjalainoja, joilla on hyvin alhainen luottoluokitus tai ei minkäänlaista luokitusta, kutsutaan myös high yield-lainoiksi eli roskalainoiksi.

Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahasto sijoittaa varoja osakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinavälineisiin (käteinen) määritetyn riskitason ja tuottotavoitteiden mukaisesti.

Yhdistelmärahasto voi painottaa sijoituksissaan markkinatilanteen mukaisesti joko osake- tai korkoinstrumentteihin. Yhdistelmärahastoihin kohdistuva riski määräytyy sijoituskohteiden suhteellisen osuuden ja keskinäisten vaikutusten mukaan.

Osakerahastot

Osakerahastot sijoittavat varoja pääasiassa osakkeisiin. Sijoituskohteiksi valitaan yleensä osakkeita, joiden tuoton voidaan odottaa pitkällä aikavälillä muodostuvan keskimääräistä paremmaksi. Osakkeiden kurssivaihtelu eli volatiiliteetti on useimmiten suurempi kuin joukkovelkakirjalainojen ja rahamarkkinatuotteiden. Osakerahastot voivat hajauttaa sijoituksia erilaisiin osakelajeihin, kuten eri maissa, yrityssektoreissa toimiviin tai erikokoisiin yrityksiin.

Osakkeiden hinnat voivat muuttua merkittävästi suuntaan tai toiseen päivasatolla. Kaikkiin osakerahastoihin kohdistuu riskejä, jotka aiheutuvat esimerkiksi osakkeita liikkeeseen laskeneiden yhtiöiden taloudellisesta tilasta sekä yleisestä talous- ja markkinatilanteesta. Eri osakelajeihin liittyy erilaisia riskejä. Osakerahaston arvoon vaikuttavia riskejä kaikki tässä tiedotteessa aiemmin luetellut riskit.

Rahamarkkinarahastot

Rahamarkkinarahasto on alhaisen riskin sijoituskohte, jossa sijoitukset voidaan helposti muuttaa käteiseksi. Riskit ovat vähäiset ja tuotto-odotukset verrattain pienet.

Rahastojen rahasto

Rahastojen rahasto sijoittaa varoja muihin rahastoihin.

Rahastojen rahastoja on erilaisia, ja niiden riskeihin ja tuotto-odotuksiin vaikuttavat sijoituskohteina olevat rahastot. Rahastojen rahastoissa on huomattava, että kokonaispalkkio näissä muodostuu rahastojen rahaston sekä alla olevien rahastojen palkkioista.

ETF-rahastot

ETF-rahastot ovat pörssinoteerattuja rahastoja, joilla voi käydä kauppaa osakkeiden tapaan. Päävastoin kuin perinteisillä sijoitusrahastoilla on ETF-rahastolla olemassa osto- ja myyntinoteeraus, joka päivittyy jatkuvasti voimassa olevien tarjousten perusteella pörssin kaupankäyntiaikana.

ETF-sijoituksiin liittyvät yleisesti kaikki rahastosijoittamiseen liittyvät riskit. Lisäksi tulee huomioida muun muassa seuraavat riskitekijät ETF-sijoituksissa:

- Markkinariski syntyy ETF-rahaston sijoituskohteiden hintavaihteluista. ETF-rahaston arvo voi laskea tai se voi teoriassa menettää arvonsa kokonaan, jos ETF-kohde-etuudet menettävät arvonsa kokonaisuudessaan.
- Likviditeettiriski on ajankohtainen etenkin ETF-rahastoilla, jotka sijoittavat likviditeettitään heikoille markkinoille tai markkinoille, jossa sijoituskohteiden päivittäinen likviditeetti vaihtelee voimakkaasti markkinatilanteesta riippuen.
- Valuuttakurssiriski on mukana ETF-sijoituksissa rahaston kohde-etuusmarkkinoiden valuutan ja ETF-rahaston noteerausvaluutan erojen kautta.
- Vastapuoliriski ETF-rahastoilla liittyy ETF-rahaston liikkeeselaskijana toimivaan yhtiöön.

Ennen sijoituspäätöksen tekemistä sijoittajan on syytä tutustua ETF-rahaston avaintietoasiakirjaan tutustuakseen ko. tuotteeseen ja sen liikkeeselaskijaan liittyviin riskeihin. ETF-rahasto ei välttämättä omista suoraan rahaston kohde-etuutena olevia arvopapereita, vaan liikkeeselaskija on voinut asettaa vakuuden tai omistaa kohde-etuuden välillisesti johdannaissopimusten kautta.

ETF-tuotteissa voi olla niiden rakenteen vuoksi moninkertaiset tuotto- ja tappiomahdollisuudet verrattuna suorien sijoitusten kohde-etuuksiin.

Kiinteistörahasot

Kiinteistörahasot ovat erikoissijoitusrahastoja, jotka sijoittavat pääasiassa erilaisiin kiinteistöihin kuten asuntoihin, liiketiloihin, tontteihin ja metsäkiinteistöihin. Kiinteistörahasot sijoituskohteena voi olla myös muita rahastoja, jotka sijoittavat kiinteistöihin. Kiinteistörahasoille ominaista on niiden muita rahastoja heikompi likvidisyys, joka tarkoittaa, että niihin voi tehdä merkintä- ja lunastustoimeksiantoja huomattavasti harvemmin kuin muihin rahastoihin, tyypillisesti kerran kvartaalissa tai kerran puolessa vuodessa. Kiinteistörahasoihin sijoittaminen sopii paremmin sijoittajille, joilla on pitkä sijoitushorisontti. Sijoittajan tulee ottaa huomioon lunastusrytmin pituus sijoitusta tehtäessä, koska sijoituksesta ei saa lunastettua varoja pois yhtä nopeasti kuin muista rahastosijoituksista. Kiinteistörahasot tuotot ovat riippuvaisia sijoituskohteena olevien kiinteistöjen arvovaihtelusta ja mahdollisista vuokratuloista. Kiinteistörahasot käyttävät usein velkarahoitusta sijoitusten tekemisessä, jolloin korkojen muutokset aiheuttavat kiinteistörahasoille muita rahastoja isomman korkoriskin.

9.3 Rahoitusvälineiden verotus

Rahoitusvälineiden ostamiseen, myymiseen ja omistamiseen liittyy veroseuraamuksia. Sijoittajan tulee huolehtia riittävien verotusta koskevien tietojen hankkimisesta jo ennen sijoituspäätösten tekemistä. Verokohtelu määräytyy kunkin asiakkaan yksilöllisten olosuhteiden mukaan ja verotus voi muuttua. Pankki ei vastaa verolainsäädännössä, oikeus- tai verotuskäytännössä tapahtuvista muutoksista. Lisätietoja on saatavilla verohallinnon sivuilla www.vero.fi tai verotoimistosta.

10 TIETOA KESTÄVYYSRISKIEN HUOMIOIMISESTA

S-Pankki Oyj ("S-Pankki"), FIM Varainhoito Oy, FIM Vaikuttavuussijoitukset Oy, FIM Pääomarahastot Oy (FIM nimiset yhtiöt jäljempänä yhdessä "FIM") pyrkivät edistämään vastuullista sijoittamista. S-Pankki ja FIM pitävät kestävyysriskejä merkityksellisinä ja huomioivat ne sijoituspäätöksissään. Kestävyysriskeillä tarkoitetaan ympäristöön, yhteiskuntaan tai hallintotapaan liittyvää tapahtumaa tai olosuhdetta, jonka toteutumisella saattaisi olla sijoituksen arvoon

tosiasiallinen tai mahdollinen kielteinen olennainen vaikutus. Käytännössä kestävyysriskit huomioidaan ja hallitaan seuraavien vastuullisen sijoittamisen strategioiden avulla:

- ESG-integrointi;
- Kansainvälisten normien seuranta;
- Omistajavaikuttaminen;
- Vaikuttavuussijoittaminen;
- Poissulkeminen;
- Suosiminen; ja
- Temaattinen sijoittaminen.

FIM ja S-Pankki käyttävät sijoituspalvelua tarjotessaan myös kolmansien osapuolten sijoitustuotteita ja edellyttävät kaikilta käyttämillään aktiivisten korko- ja osakerahastojen varainhoitajilta YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden allekirjoittamista varmistaakseen tietyn vastuullisuuden tason myös ulkopuolisissa rahastoissa. Sijoituspalveluissa käytettävät ETF-tuotteet ovat pääsääntöisesti vastuullisuustarkastelun ulkopuolella, koska ne ovat luonteeltaan passiivisia, joten ESG-strategioiden käyttömahdollisuudet niissä on rajoitettua (poikkeuksena vastuullisuusindeksejä seuraavat ETF-tuotteet). Kiinteistösisijoituksissa huomioidaan kestävyysriskijöitä rakennus- ja investointivaiheessa sekä käytön aikaisella ohjauksella. Metsäsisijoittamisessa pyrimme hyödyntämään esimerkiksi erilaisia sertifiointeja. Vaikuttavuussijoittamisen tuotteemme pyrkivät saamaan aikaan positiivista vaikutusta erityisesti sosiaalisissa asioissa.

FIM:llä ja S-Pankilla on kestävyysriskijöiden ja -riskien huomioimiseen liittyen määritelty päätöksentekoprosessi ja niihin liittyvät merkittävät linjat hyödynnetään S-Pankin varallisuudenhoito liiketoiminnan johtoryhmässä. Päätöksentekoprosessi on kuvattu vastuullisen sijoittamisen periaatteissa. Tehtyjä päätöksiä toteutetaan pääasiassa kussakin sijoituspäätöksissä tehvässä yksikössä salkunhoitajien toimesta integroidusti osana sijoitustoimintaa. Vastuullinen sijoittaminen ja kestävyysriskit huomioidaan myös tiettyjen S-Pankin varallisuudenhoito liiketoiminnassa työskentelevien sijoituspäätöksiksi tekevien henkilöiden muuttuvassa palkkiossa. Kestävyysriskien vaikutus muuttavaan palkkioon saattaa vaihdella vuosittain.

Tarjotessaan sijoitus- ja vakuutusneuvontaa FIM ja S-Pankki pyrkivät huomioimaan kestävyysriskit. Ne kertovat asiakkailleen vastuullisesta sijoittamisesta ja mikäli asiakkaalla on kestävyysriskijöihin tai -riskeihin liittyviä preferenssejä, pyritään ne huomioimaan tarjotessa sijoitus- ja vakuutusneuvontaa.

FIM ja S-Pankki tekevät vastuullista sijoittamista taloudellisista lähtökohdista ja näkevät vastuullisuuden yhtenä yritysten kilpailutekijänä. Vastuullisuuden arvioinnilla voidaan saada tietoa riskeistä ja mahdollisuuksista, jotka vaikuttavat potentiaalisesti tulevaisuudessa yrityksen taloudelliseen tulokseen vaikkapa myynnin tai kulujen muutoksen kautta.

Kestävyysriskeillä voi olla vaikutuksia rahoitustuotteiden tuottoon. Riskejä voi syntyä esimerkiksi yrityksistä, joiden taseessa on fossiilisia energiavaroja tai yrityksistä, joiden liiketoiminta on voimakkaasti riippuvaista hiilestä. Riskejä voi laukaista pääomien uudelleen suuntautuminen tai regulaatio. Myös sääni-ilmioit voivat aiheuttaa odottamattomia seurauksia yhtiöille esimerkiksi häiriintyneen tuotannon tai jakelun vuoksi. Riskejä voi niin ikään syntyä yrityksistä, jotka rikkovat yleisesti hyväksyttyjä kansainvälisiä normeja, turmelevat ympäristöä, kohtelevat

työntekijöitään kaltoin, tai syyllistyneet esimerkiksi korruptioon huonon hallinnoinnin seurauksena. Riskeihin pyritään varautumaan esimerkiksi huomioidamalla ESG-tekijät sijoitusanalyysissä ja päätöksenteossa, vaikuttamalla yrityksiin, poissulkemalla yrityksiä, jotka rikkovat kansainvälisiä normeja tai yrityksiä, joiden liiketoiminta on voimakkaasti hiilestä riippuvaista.

Kestävyysriskien vaikutus sijoitusvakuutusten tuottoon on riippuvainen vakuutukseen liittyvistä sijoituskohteista. Samoin kestävyysriskien vaikutus sijoitusneuvonnan kohteena oleviin rahoitustuotteiden tuottoon on riippuvainen tuotteista, joista sijoitusneuvontaa annetaan. Vakuutuksenottaja/sijoittaja saa tietoa kestävyysriskien mahdollisesta vaikutuksesta sijoituskohteiden tuottoon sijoituskohteita koskevasta materiaalista.

Osoitteesta: www.fim.com/fi/vastuullisuus-ja-vaikutavuus/vastuullisuus/ löydät tarkempaa tietoa, miksi ja miten FIM Varainhoito ja S-Pankki toteuttavat vastuullista sijoittamista.

11 ASIAKASNEUVONTA JA OIKEUSUOJAKEINOT

Asiakkaan tulee aina palveluun ja sitä koskevaan sopimukseen liittyvissä kysymyksissä ottaa yhteyttä ensisijaisesti asiakaspalveluumme, puh. 010 76 5800, arkisin maanantaista torstaihin klo 9.00–20.00 ja perjantaisin klo 9.00–18.00.

Asiakas voi antaa palautetta S-Pankin internetsivujen palautelomakkeella, verkkoviestillä, puhelimitse tai S-Pankin toimipisteessä. Palvelussa tapahtuneesta virheestä ja siihen mahdollisesti liittyvistä vaatimuksista tulee ilmoittaa S-Pankille viipymättä. Asiakasvalitus on tehtävä kirjallisesti. Mikäli pankin ja asiakkaan väliin on sijoituspalveluihin liittyvää erimielisyyttä, pyritään erimielisyys ratkaisemaan yhdessä neuvotellen.

Jos neuvottelemalla ei päästä ratkaisuun, asiakas voi saada FINE:n Vakuutus- ja rahoitusneuvonnasta maksutta riippumatonta neuvontaa ja opastusta. FINE:n Arvopaperi- ja Pankkilautakunta antavat myös ratkaisuosituksia riita-asioihin. FINE ei käsittele riitaa, joka on vireillä tai käsitelty kuluttajariitalautakunnassa tai tuomioistuimissa.

FINE:n yhteystiedot:
FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Porkkalankatu 1, 00180 Helsinki
puh. 09 6850 120
sähköposti: [info\(at\)fine.fi](mailto:info(at)fine.fi),
www.fine.fi